

Research Article / *Araştırma Makalesi*

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI FARKINDALIĞI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA¹

Neriman YALÇIN²

Özlem Selva IŞIK³

Merve BİLGİN⁴

Mert ÖZKAN⁵

Enes ÇAY⁶

Submitted/Başvuru: 26.05.2024

Last Revised/Son Düzeltilme: 25.07.2024

Accepted/Kabul: 27.07.2024

Öz

Bu çalışma, son yıllarda tüm disiplinlerde önemli tartışmalara neden olan iklim değişikliği ve beraberinde gelen olumsuz ekonomik koşulların hafifletilmesinde bir tedbir olarak

1 Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında 1919B012215259 numaralı proje ile desteklenmiştir.

2 Doç.Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, İşletme, nerimanyalcin@atu.edu.tr, 0000-0002-2196-4779.

3 Proje yürütücüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, İşletme, ozlemselvaisik@gmail.com, 0009-0004-5933-5996.

4 Proje araştırmacısı, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, İşletme, blgnmerve099@gmail.com, 0009-0008-7767-0041.

5 Proje araştırmacısı, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, İşletme, mertozkaan01@gmail.com, 0009-0004-5424-0904.

6 Proje araştırmacısı, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İşletme, İşletme, cayenes09@gmail.com, 0009-0008-6679-193X.

To cite this article: Yalçın, N., Işık, Ö.S., Bilgin, M., Özkan, M. & Çay, E. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilirlik Raporlaması Farkındalığı Hakkında Bir Araştırma, TİDE AcademIA Research, 6(1), 33-66

değerlendirilen, sürdürülebilirlik raporlaması konusunu ele almaktadır. Çalışmanın amacı, işletmecilikle ilgili yüksek öğrenim programlarında muhasebe dersi olan öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması ve muhasebe bilim dalının sürdürülebilirlik ile ilişkisi hakkındaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını ölçmektir. Araştırmada anket ve görüşme teknikleri kullanılarak, öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması konusundaki farkındalıkları ölçülmüştür. Sonuçlar, işletmecilik ve ilgili bölümlerde lisans eğitimi gören ve çeşitli muhasebe derslerini alan öğrencilerin sürdürülebilirlik muhasebesine karşı bilgi düzeylerinin düşük olduğunu, ancak genel olarak farkındalıklarının olduğunu ve finansal olmayan raporlama konusunda olumlu tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, 2024 yılından itibaren şartları sağlayan işletmelerin zorunlu olarak yayımlayacakları sürdürülebilirlik raporlaması konusunda işgücü piyasasına yetişmiş eleman sağlayabilmek, işletmecilik ve benzeri bölümlerde öğrenim gören öğrencilere istihdam avantajı sağlayabilmek ve genel olarak toplumun sürdürülebilirlik bilincini artırmak amaçlarıyla, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda bilgi düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilirlik, üniversite öğrencileri, farkındalık

Jel kodları: M41, M48, Q56

A STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS' AWARENESS OF SUSTAINABILITY REPORTING

Abstract

This study addresses the issue of sustainability reporting, which is considered a measure to alleviate climate change and the accompanying negative economic conditions, both of which have sparked significant debate across all disciplines in recent years. The purpose of this study is to measure and evaluate the sustainability reporting awareness of students studying in higher education programs related to business administration. The research utilized survey and interview techniques to measure students' awareness of sustainability reporting. The results revealed that students studying at the undergraduate level in business administration and related departments, and who have taken various accounting courses, had low levels of knowledge about sustainability accounting. However, they generally had awareness and showed positive attitudes towards non-financial reporting. Consequently, to provide the labor market with trained personnel who are knowledgeable about the sustainability reporting that businesses meeting certain conditions will be required to publish as of 2024, it is necessary to increase the knowledge level of university students about sustainability reporting. This will not only offer employment advantages to students studying in business administration and similar departments but also raise the society's overall awareness of sustainability.

Keywords: Sustainability, university students, awareness

JEL Classification: M41, M48, Q56

Extended Summary

Introduction

While in the late 1970s, the market value of enterprises and the value of their net assets were close to each other, in the early 1980s, the difference between the book value and market value of enterprises began to widen. Financial reports used to analyze the financial performance of businesses are no longer sufficient for investors to make strategic decisions. According to TÜİK (2022) data, students studying in departments such as business administration, tourism management, international trade, and finance are employed within 10-18 months after graduation. Since the time from undergraduate education to employment is not very long, it is assumed that students start their first job experience with the knowledge they acquired during their undergraduate education. Therefore, the knowledge and skills they acquire in undergraduate education pave the way for their skills, attitudes, and behaviors when they become employed in the future (Yalçın & Çetin, 2020).

In any profession, the education, experience, and cultural components of the practitioners guide the way the profession is performed (Elmacı & Tutkavul, 2017). Therefore, the subject of this study is to measure and evaluate the awareness of students studying in business administration-related higher education programs regarding sustainability reporting, which is considered a measure to alleviate climate change and the accompanying negative economic conditions that have sparked significant debate across all disciplines in recent years. In this context, the aim of the study is to measure the knowledge level and awareness of students taking accounting courses in higher education about sustainability reporting and the relationship between the accounting discipline and sustainability.

Methodology

In the study, the general perceptions and attitudes of undergraduate accounting students regarding sustainability reporting were evaluated using survey research and interview methods. The research survey was prepared by examining thirty (30) academic studies

focused on sustainability accounting reporting and the awareness of students at various educational levels, as well as other relevant stakeholders, following comprehensive literature research on sustainability.

The survey consists of three parts: the first part includes 19 propositions designed to measure students' general perceptions and attitudes towards sustainability reporting. The second part comprises 5 control propositions in which students are asked for their opinions on issues such as whether they have experience in the field of control accounting, how many accounting courses they have taken, and whether they have career plans in accounting, which are expected to affect their perceptions of sustainability reporting. The last part of the survey consists of 3 propositions prepared to determine the demographic distribution of the students participating in the research.

This research was conducted as part of a project supported by the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program. The main population of the research consists of students registered at Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University (ATÜ). Since accounting departments are responsible for managing processes such as sustainability accounting, sustainability reporting, non-financial reporting, and integrated reporting in businesses, and since international accounting organizations prepare sustainability standards, the research was conducted on students who had taken accounting courses at least once in business administration-related departments. Students participated in the research via online surveys. However, within the scope of the project support program, an information seminar was organized by the project researchers, with the participation of students from all departments of the ATÜ Faculty of Business Administration, based on the findings collected from the survey results. Following the seminar, face-to-face interviews were conducted with students who participated in the survey, and additional notes were taken to be used in interpreting the data collected from the surveys. Four questions were prepared for the face-to-face interview and posed to the seminar participants.

Conclusion

The findings of this research revealed that students studying at the undergraduate level in business administration and related departments, who have taken various accounting courses, have low levels of knowledge about sustainability accounting. However, these students do have a certain level of awareness about sustainability reporting and exhibit positive attitudes towards non-financial reporting.

Information obtained from the research indicates that undergraduate students in relevant departments who have taken at least one accounting course have heard of the concepts of non-financial reporting and sustainability reporting but do not know the differences or similarities between them. They also reported being unaware that such reporting activities are carried out by accounting professionals. While some students stated that their knowledge about sustainability reporting increased after the information seminar, others noted that they had not realized the importance of the topic. Another important finding is that students have positive attitudes towards traditional accounting activities carried out with financial information and view sustainability reporting as an extension of financial reporting.

In conclusion, to provide trained personnel to the labor market who are knowledgeable about the sustainability reporting that will be compulsory for certain businesses as of 2024, to offer employment advantages to students studying in business administration and similar departments, and to raise societal awareness of sustainability, it is necessary to increase the knowledge levels of students who have the potential to be employed in various businesses after their undergraduate education.

1. Giriş

1970'li yılların sonlarında, işletmelerin piyasa değeri ile net varlıklarının değeri birbirine yakın değerlerden oluşmakta iken 1980'lerin başında, işletmelerin defter değeri ile piyasa değeri arasındaki fark açılmaya başlamıştır. İşletmelerin aktiflerinin büyük bölümünü maddi duran varlıklar oluştururken, bugün finansal raporlarda yer almayan ve maddi olmayan çeşitli varlıklar işletme değerini belirleyen önemli etkenlerin başında gelmektedir (Çetin, 2023). 1980 yılından sonra ise, iletişim ağının gelişmesi, teknolojinin artması ve artan rekabet ortamı nedeniyle kurumsal sosyal sorumluluk kavramı hızla gelişmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde, işletmeler için kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilir kalkınma ve süreklilik kavramları önemli hale gelmiştir (Saran vd., 2011). Bu kavramlarla birlikte, şirketlerin finansal bilgilerinin yanı sıra faaliyetleri ile ilgili çevresel, sosyal ve yönetsel etkilerin de toplumla paylaşıldığı kurumsal sosyal sorumluluk raporları ve ardından ekonomik, sosyal ve çevresel konuları bir araya getiren sürdürülebilirlik raporları ortaya çıkmıştır (Eccles & Saltzma, 2011).

İşletmelerin finansal performansının analizi için kullanılan finansal raporlar, günümüzde yatırımcıların stratejik kararlar almaları için yeterli gelmemeye başlamıştır. İşletmelerin çevresel, sosyal ve yönetsel açıdan kontrol edemediği sorunlar, işletmelerin risk düzeylerini ve sürdürülebilirliğini etkilemektedir (Saban vd., 2017). Bu etkiler nedeniyle, stratejik kararlar almak isteyen iç ve dış bilgi kullanıcılarının, sadece mali tablolardan elde edilen bilgilerin değil, toplum, çevre, şeffaflık ve sürdürülebilirlik gibi konuların da önem derecelerinin belirlendiği yeni bir sisteme ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. İşletmeler, bu ihtiyacı karşılamak, rekabet avantajı elde edebilmek ve mevcut potansiyellerini artırabilmek için faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri konusunda bilgi üretmek ve paylaşmak zorunda kalmışlardır (Çalışkan, 2012).

Dünyada artan küresel nüfus, her alanda olduğu gibi muhasebe alanında da sürdürülebilirliği gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik, finansal raporlama ile beraber finansal olmayan raporlamanın yani sürdürülebilirlik raporlamasının, yapılan çalışmalarda şirket performanslarını etkilediğini göstermektedir (Güneş, 2022). Bu çerçevede, finansal olmayan

bilgilerin raporlanması konusunda gönüllü çalışmalar dikkat çekmeye başlamıştır (Karğın vd., 2013). Ancak, Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından UFRS S1 Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükmümler ile UFRS S2 İklimle İlgili Açıklamalar standartları 2023 yılında yayımlanarak 2024 yılı raporlamalarından itibaren, ilgili şartları sağlayan işletmeler⁷ için zorunlu olarak uygulamaya konmuştur. Söz konusu yeni raporlama sistemi, finansal ve finansal olmayan finansal tabloları birlikte analiz eden ve işletmelerin kısa, orta ve uzun vadede yaratacağı değeri gösteren finansal olmayan raporlama sistemidir (Topçu & Korkmaz, 2015).

Finansal olmayan raporlama işletmelere, stratejik amaçlara ulaşılması, üst yönetim farkındalığının artırılması, açıklamaların düzeyinin artırılması, paydaş odaklı iş ortamı oluşturulması gibi üst düzey faydalar sağlamaktadır (Çalışkan, 2012). Sayılan faydalarının yanı sıra, sürdürülebilirlik raporu hazırlamak birçok zorluk içermektedir. Finansal raporlamada olduğu gibi standart tabloların olmaması, yasal düzenlemelerin çok yeni olması, sürdürülebilirlik ile ilgili prosedürlerin anlaşılabilmesi, raporu hazırlayan ilgili personel ekibinin bilgi ve tecrübesinden etkilenmesi, işletme yönetiminin sürdürülebilirliğe yaklaşımından etkilenmesi ve raporlama sürecinin karmaşıklığı gibi birçok faktör, sürdürülebilirlik raporlamasını zorlaştırmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasının esnek doğası nedeniyle, sayılan zorluklar arasında insan faktörü önemli etkenlerin başında gelmektedir. İşletmelerin, söz konusu faydaları sağlamak için ihtiyaçları olan sürdürülebilirlik faaliyetlerinin yerine getirilmesi ve bu faaliyetlerin niteliğini, işletmenin sahip olduğu insan gücünün niteliği belirlemektedir. Bu nedenle, işletmelerde çalışma potansiyeli olan yükseköğrenim bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin bu konudaki farkındalıkları anlamlı bir öneme sahiptir.

TÜİK (2022) verilerine göre, işletme, turizm işletmeciliği, uluslararası ticaret ve finansman gibi bölümlerde öğrenim gören öğrenciler 10-18 ay arasında istihdam edilmektedir (TÜİK, 2022). Lisans eğitiminden sonra istihdama kadar geçen sürenin çok uzun olması nedeniyle, öğrencilerin lisans eğitimlerinde edindikleri bilgilerle ilk iş deneyimlerine başladıkları varsayılmaktadır. Dolayısıyla, lisans eğitiminde edindikleri bilgi ve beceriler,

7 Ayrıntılı bilgi için: <https://www.kgk.gov.tr/surdurulebilirlik> sitesini ziyaret ediniz.

gelecekte istidama dahil olduklarında beceri, tutum ve davranışlarına zemin hazırlamaktadır (Yalçın & Çetin, 2020). Bir meslekte, mesleği icra eden kişilerin eğitim, deneyim ve kültür bileşenleri mesleğin yerine getiriliş biçimini yönlendirmektedir (Elmacı & Tutkavul, 2017). Bu nedenle, bu çalışmanın konusu, son yıllarda tüm disiplinlerde önemli tartışmalara neden olan iklim değişikliği ve beraberinde gelen olumsuz ekonomik koşulların hafifletilmesinde bir tedbir olarak değerlendirilen, sürdürülebilirlik raporlaması konusunda işletmecilikle ilgili yüksek öğrenim programlarında öğrenim gören öğrencilerin farkındalığının ölçülmesi ve değerlendirilmesidir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, yüksek öğretimde muhasebe dersi olan öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması ve muhasebe bilim dalının sürdürülebilirlik ile ilişkisi hakkındaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını ölçmektir. Bu amaçla, işletmecilikle ilgili yüksek öğrenim programlarında öğrenim gören lisans öğrencileri ile anket araştırması ve yüz yüze görüşmeler yürütülmüştür. Çalışmanın girişi takip eden bölümünde literatür araştırması sunulmuş olup, daha sonra araştırma anketi ve yöntem açıklamalarına yer verilmiştir. Son kısımda ise, bulgulardan elde edilen sonuçlar yorumlanarak çalışma tamamlanmıştır.

2. Literatür Değerlendirmesi

Sürdürülebilirlik ve paydaşların farkındalığı konusu ile ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde, sürdürülebilirlik muhasebesi ve öğrencilerin sürdürülebilirlik muhasebesi ile ilgili algı ve farkındalıklarını içeren, farklı zaman dilimlerini kapsayan birçok çalışmaya rastlanmıştır. Literatürde yer alan araştırmalardan, üniversitelerde sürdürülebilirlik muhasebesi eğitimi ve öğrencilerin sürdürülebilirlik muhasebesi ile ilgili algı ve farkındalıklarını içeren çalışmalar kısaca özetlenmiştir.

Sharma ve Kelly (2012), ulusal bir Yeni Zelanda üniversitesinde, özellikle muhasebe ve işletme bölümlerinin müfredatlarında sürdürülebilirliğe ne ölçüde yer verildiğini ve öğrencilerinin sürdürülebilirlik ile ilgili derslere yönelik tutumlarını incelemiştir. Çalışmalarında, öğrencilerin çoğunun sürdürülebilirlik konusunda ön bilgilerinin olmadığını tespit etmişlerdir. Ancak sürdürülebilirlik ile ilgili ödev alan öğrencilerin

bilgilerinin arttığını ve öğrencilerin çoğunun sürdürülebilirlik konulu faaliyetlerin zorunlu hale gelmesi gerektiğini belirttikleri sonucuna varmışlardır.

Khan (2013), önde gelen sürdürülebilirlik muhasebesi araştırmacılarının bağlı oldukları üniversitelerin sürdürülebilirlik muhasebesi derslerine yönelik niteliğini belirlemek amacıyla web sitelerinde içerik analizi yapmıştır. Araştırmada, incelenen üniversitelerin sürdürülebilirlik muhasebesi de olmak üzere çeşitli sürdürülebilirlik eğitimleri olduğu tespit edilmiştir. Önde gelen sürdürülebilirlik muhasebesi araştırmacılarının bulunduğu üniversitelerde ise lisans düzeyinde sürdürülebilirlik muhasebesi eğitiminin çoğunlukla vermediğini ortaya koymuştur.

Ulusal bir çalışmada Yılmaz ve Şahin (2017), bölümlerinde muhasebe dersi olan öğrencilerin (işletme, maliye, muhasebe, bankacılık ve sigortacılık) yeşil muhasebe konusundaki algılarını, farkındalıklarını, çevre bilinçlerini ve bu konuya dair aldıkları eğitimlerin içeriklerini incelemiştir. Bunun için bir anket uygulaması yapmış ve elde edilen verileri SPSS programı kullanarak analiz etmişlerdir. Analizlerin sonucunda ise muhasebe alanında staj veya iş deneyimi bulunan öğrencilerin yeşil muhasebe ile ilgili algılarının diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu, bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin ise çevre bilinci faktörüne verdikleri yanıtların diğer bölüm öğrencilerine oranla daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca yeşil muhasebe konusundaki eğitimlerin yetersiz olduğunu ortaya koymuşlardır.

Creel ve Paz (2018) çalışmalarında, günümüzde özellikle iş dünyasında çokça tartışılan konulardan biri olan sürdürülebilirliğin hem lisans hem de lisansüstü düzeydeki öğrencilere verilen çeşitli muhasebe ve denetim derslerine entegre edilmesi gerektiğini tespit etmişlerdir. Bundan dolayı kurumsal sosyal sorumluluk raporları ve güvence denetimi, entegre raporlama, çevresel raporlama gibi konuların müfredatlara eklenmesinin öğrencilere faydalı olacağını, aynı zamanda öğrencilere farklı bir bakış açısı kazandırarak çevre bilincini arttıracığını ortaya koymuşlardır.

Ahmed (2019) çalışmasında, Birleşik Arap Emirlikleri'nde bulunan ve muhasebe eğitimi veren 44 üniversitede sürdürülebilirliğin muhasebe derslerine ne ölçüde entegre edildiği-

ni araştırmıştır. İşletme Fakültelerinin muhasebe programlarında bağımsız bir ders olarak sürdürülebilirlik muhasebesi dersi verilmediğini, sürdürülebilirlik ile ilgili genel olarak bilgilendirici derslerin bulunduğunu tespit etmiştir.

Peyrovan (2019) İsveç Göteborg Üniversitesi'ndeki kırk muhasebe öğrencisinin sürdürülebilir kalkınma kavramı ile ilgili algılarını, iş hayatıyla nasıl ilişkilendirdiklerini ve sürdürülebilir kalkınma konusunun muhasebe eğitimlerine entegre edilmesi konusundaki tutumlarını anket çalışması yaparak analiz etmiştir. Öğrencilerin sürdürülebilirliğin önemini farkında olduğunu ve olumlu tutum sergilediklerini, ancak sürdürülebilir kalkınmanın muhasebe ve iş hayatları ile bütünleştirilmesi konusunda anlamlı ilişki bulunmadığını tespit etmişlerdir.

Süklüm (2019), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde muhasebe dersi alan öğrencilerin yeşil muhasebe ile ilgi farkındalığını araştırmıştır. Çalışmada çoğu öğrencinin yeşil muhasebe ile ilgili bilgi sahibi olmadığını ve farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu, ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla yeşil muhasebe farkındalığının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Muhasebe dersi alan öğrencilerin müfredatlarında yeşil muhasebe veya ilgili derslere yer verilmesinin bu eksikliğin giderilmesine yardımcı olacağını ortaya koymuştur.

Apalı ve Acun (2019), Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda muhasebe dersi alan 138 öğrenci ile yeşili koruma bilincinin yeşil muhasebe üzerindeki etkisini ölçmek için yapmış oldukları çalışmada, yeşili koruma bilincinin, yeşil muhasebeye karşı pozitif yaklaşım etkisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Yüksel (2020) çalışmasında, Türkiye'de muhasebe programları bulunan yükseköğretim kurumlarında sürdürülebilirlik ile ilgili derslerin varlığını araştırmıştır. Çalışmada müfredatta sürdürülebilirlikle ilgili ders sayısının tüm ders sayısına oranının az olduğunu, bazı üniversitelerin ise yüksek lisans ve doktora programlarında sürdürülebilirlik dersine yer vermediğini tespit etmiştir.

Benzer şekilde Şendurur (2020) çalışmasında, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması hakkındaki farkındalıklarını ölçmek için 106 öğrenci ile anket çalışması yapmıştır. Yapılan çalışma sonucunda ise öğrencilerin okudukları bölümlerin, sınıflarının, cinsiyetlerinin veya iş/staj tecrübelerinin olup olmamasının sürdürülebilirlik raporlaması hakkındaki farkındalıklarında istatistiki olarak anlamlı farklılıklar oluşturmadığını tespit etmiştir. Ayrıca derslerde sürdürülebilirlik raporlaması hakkında yeterince bilgi verilmediğini ve bu konuda daha fazla uygulama yapılması gerektiği sonucuna varmıştır.

Ergün vd., (2020) tarafından yapılan çalışmada, Muhasebe ve Finansman alanında ilk 25'e giren dünya üniversiteleri ve burada yer almayan, aynı kategorideki 25 Türk üniversitesinin İşletme, Yönetim, Muhasebe ve Finansman bölümlerinin lisans, yüksek lisans ve doktora müfredatları incelenmiştir. Çalışmada sürdürülebilirlik veya sürdürülebilirlikle ilgili derslerin olup olmadığı doküman analizi yöntemi ile incelenmiş ve bu üniversitelerin müfredatları karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, Muhasebe ve Finansman alanında ilk 25'e giren dünya üniversitelerinin de aynı kategorideki 25 Türk üniversitesinin de müfredatlarında eksiklikler olduğu, ancak Türk üniversitelerinde bu eksikliklerin çok daha dikkat çekici seviyede olduğunu tespit etmişlerdir.

Tarsuslu & Koçyiğit, (2020), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İİBF'de eğitim alan İşletme ve Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin yeşil muhasebe hakkındaki algı ve farkındalıklarını ölçmek için çalışma yapmışlardır. Öğrencilerin algı ve farkındalıkları ile sınıflarının, bölümlerinin, akademik ortalamalarının, yaşlarının, staj veya iş deneyimlerinin olup olmamasının istatistiksel olarak anlamlılık yarattığını tespit etmişlerdir. İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sağlık yönetimi okuyan öğrencilere oranla yeşil muhasebe konusunda daha fazla farkındalık sahibi olduğunu ve staj deneyimi olan öğrencilerin, staj deneyimi olmayan öğrencilere oranla farkındalıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Sultanoğlu ve Özerhan (2020), Türkiye'de AACSB'ye (Association to Advance Collegiate Schools of Business) üye olan 14 üniversitede muhasebe bölümü bulunan, AACSB üyesi olmayan 18 üniversitede ve muhasebe alanında lisansüstü programları bulunan 9 araştırma

üniversitesinde sürdürülebilirlik konusunun ayrı bir ders olarak açılıp açılmadığını veya muhasebe derslerine ne derecede entegre edildiğini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, AACSB üyesi olan üniversitelerin beşinde, lisans düzeyinde muhasebe bölümü bulunup AACSB üyesi olmayan üniversitelerin birinde ve bir araştırma üniversitesinin müfredatında sürdürülebilirlik dersinin ayrı olarak yer aldığını, müfredatların çoğunlukla sürdürülebilirlikle bağlantılı olan etik, sosyal sorumluluk, çevre muhasebesi gibi konulardan oluştuğunu saptamışlardır.

Ağdeniz ve Köse (2022) çalışmalarında, Türkiye’de bulunan hem vakıf hem de devlet üniversitelerinin lisans ve lisansüstü programlarının müfredatlarında entegre raporlamaya dair ders verip vermediğini içerik analizi yöntemi ile incelemiştir. 162 üniversiteden sadece 18 üniversitenin müfredatında entegre raporlama veya türevi derslere yer verdiğini tespit etmişlerdir. 2 üniversitede lisans, 5 üniversitede yüksek lisans ve 3 üniversitede doktora düzeyinde doğrudan entegre raporlama dersleri verildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Tanç vd. (2022), Türkiye’de yer alan 207 devlet ve vakıf üniversitesinin kurumsal web sayfalarını inceleyerek sürdürülebilirlik faaliyetlerine ne derecede önem verildiğini araştırmışlardır. Çalışmada üniversitelerin çoğunun daha çok yeşil kampüs, çevresel sürdürülebilirlik ve sıfır atık unsurlarına odaklandığını, raporlama konusunda yetersiz kaldıklarını tespit etmişlerdir. Devlet üniversitelerinin vakıf üniversitelere oranla sürdürülebilirlik konusunda daha çok faaliyetlerinin olduğu sonucuna varmışlardır.

Ebaid (2022), Suudi Arabistan’da bulunan dört üniversitede, muhasebe lisans öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili algı ve farkındalıklarını ve sürdürülebilir kalkınma konularının eğitimlerine ne ölçüde entegre edildiğini anket çalışması yaparak analiz etmiştir. Çalışmada, öğrencilerin çoğunun sürdürülebilir kalkınmanın toplum için önemli olduğu konusunda farkındalık sahibi olduğunu, ancak Suudi Arabistan üniversitelerinde sürdürülebilir kalkınma konularının muhasebe eğitimine entegrasyonunun zayıf olması sebebiyle öğrencilerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin sürdürülebilirlik konularının muhasebe eğitimlerine entegre edilmesine karşı olumlu tutum sergiledikleri sonucuna varmıştır.

Bakarich (2022) çalışmasında, sürdürülebilirlik muhasebesi konularının bağımsız konular olmadığını ve mevcut müfredata kolayca entegre edilebileceğini bu yüzden eğitimcilerin öğrencilerine, kariyerlerini etkilemesi muhtemel olan güncel konular hakkında bir bakış açısı kazandırmalarının yeterli olabileceğini savunmuştur.

Eski (2022), sürdürülebilirlik muhasebesi dersinin Türk üniversitelerinde ders olarak verilmesinin önemini ve gerekliliğini belge analizi yöntemi ile nitel olarak incelemiştir. Sürdürülebilirlik muhasebesi dersinin, üniversitelerin lisans muhasebe programlarında ve yüksek lisans işletme programlarında yer almasının uygun olacağını tespit etmiştir.

Wijaya ve Putri (2023), Endonezya'da bulunan üniversitelerin, lisans muhasebe müfredatlarında sürdürülebilirlik derslerinin özel üniversitelerde %24, devlet üniversitelerinde ise %10 oranında verildiğini ve sürdürülebilir uygulamaların entegrasyonunun yavaş ilerlediğini tespit etmiş, Endonezya'daki üniversitelerin sürdürülebilir kalkınma için daha bilinçli olmaları gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Literatürde karşılaşılan sürdürülebilirlik muhasebesi ile ilgili çalışmalar ise ayrıca özetlenmiştir.

Senal ve Ateş (2012), işletmelerin çevresel ve sosyal faaliyetleri ile ilgili sorunlarının çözümlerinde mevcut geleneksel yapının olduğunu ve bundan dolayı bazı farklılıklara ihtiyaç duyulduğunu tespit etmişlerdir. Buna çözüm olarak sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması gerektiğini, ancak işletmelerde sürdürülebilirliğin ölçülmesi ve sonuçların raporlanması konusunda yeterli değişimlerin olmadığı sonucuna varmışlardır. Ayrıca işletmelerin sosyal ve çevresel performansları ile ilgili şeffaflıklarını arttırmaları gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Bir başka çalışmada Altınay (2016), entegre raporlama kavramı ile sürdürülebilirlik kavramının muhasebeye yansımalarını ele aldığı çalışmasında, entegre raporlama ile ilgili dünyada yaşanan gelişmelerin Türkiye'de de etkisini hissettirdiğini, Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerin sürdürülebilirlik alanındaki farkındalıklarında önemli bir artış yaşandığını saptamıştır.

Özerhan ve Sultanoğlu (2018), 2015 yılı için BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde bulu-

nan 42 şirketin çevreyle ilgili sunduğu sürdürülebilirlik raporları ve faaliyet raporlarını incelemişlerdir. Sadece iki şirketin bağımsız bir denetim kuruluşunda güvence denetimi yaptırdığını tespit etmişlerdir. İşletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında belirli bir format olmadığını ve her işletmenin farklı şekilde raporlama yaptığını ve bunun da karşılaştırılabilir ve tutarlı raporlama esası olmadığı sonucuna varmışlardır.

Özbay (2019), Türkiye’de halka açık olan 100 şirketin 2006-2017 yılları arasındaki finansal olmayan açıklamaları ve raporlarını içerik analizi yöntemi kullanarak incelemiş ve işletmelerin ayrı bir finansal olmayan raporlama hazırlama eğilimlerinin zaman içerisinde önemli ölçüde arttığını tespit etmiştir.

Demircioğlu ve Ever (2019) çalışmasında, Türkiye’de sürdürülebilirlik konusunda yapılan yasal düzenlemeleri incelemiş ve ülkemizde sürdürülebilirlik raporunun şirketler açısından zorunlu olmadığını tespit etmiştir. Borsada işlem gören şirketlerden bazılarının sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamakta olduğunu ve bu şirketlerin sayısının günden güne artış gösterdiğini tespit etmiştir.

Karaburun ve Demirci (2020) çalışmalarında, İzmir’de çalışmakta olan muhasebecilerin muhasebe kültürü değerlerinin, entegre raporlama konusundaki algı ve farkındalıklarına etkisini analiz etmek amacıyla anket çalışması yapmış, entegre raporlama ile ilgili farkındalıkları üzerinde bir etkisi olmadığını saptamışlardır.

Manes-Rossi, Nicolò ve Argento (2020), Kamu kuruluşlarında finansal olmayan raporlama ile ilgili yapılan araştırmaların gelişim seviyesini anlamak ve araştırmaya ihtiyaç duyulan eksiklikleri belirlemek amacıyla 91 makaleyi incelemiştir. Sağlık sektöründe sürdürülebilirlik raporlaması konusu üzerinde yeterince durulmadığını ve Asya, Güney Amerika Afrika gibi ülkelerde finansal olmayan raporlama sisteminin nasıl geliştiğine dair yeterli araştırma yapılmadığı sonucuna varmışlardır.

Acar, Durmaz, Coşgunaras (2021) çalışmalarında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksine giren işletmelerin sahip olduğu finansal ve finansal olmayan faktörleri incelemişlerdir. BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde işlem görmeyi etkileyen finansal faktörlerden; kârlılık ve

borçluluk, finansal olmayan faktörlerden ise; yönetim kurulu yapısı, denetim süreciyle ilgili değişkenler, genel müdür ve sorumlu denetçinin demografik özelliklerini dikkate almış ve bu faktörlerin anlamlı pozitif etkiye sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Doğan ve Yunusova (2021), Kayseri ilinde çalışan muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili algı ve farkındalıklarını ölçmek için anket araştırması gerçekleştirmiştir. Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının entegre raporlama ile ilgili yeterince bilgi sahibi olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda demografik özelliklerin entegre raporlama ile ilgili farkındalık düzeylerinin tespiti için oluşturulan ifadelerle katılma düzeylerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını tespit etmişlerdir.

Güneş & Yalçın (2022) tarafından, BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde (XKURY) listelenen 57 şirketin, 2007-2020 yılları arasında yayımladıkları 708 adet faaliyet, entegre ve sürdürülebilirlik raporu yıllar itibarı ile incelendiği çalışmada, işletmelerin finansal olmayan bilgileri raporlama usulleri, raporların sayfa sayıları, raporda yer alan konu başlıkları ve konuların ele alınış biçimleri analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, finansal olmayan raporlama konusundaki sınırsızlık ve çeşitliliğin; bilginin önemliliği, gerekliliği ve karşılaştırılabilirliği bakımından beklenen faydaları sağlamakta yeterli olmadığı yönünde sonuçlar ortaya koymuştur. Ayrıca finansal olmayan raporlamanın, şirketler için rahatsız edici konuların atlanması, bilgilerin manipüle edilerek raporlanması ve son olarak da yeşil yıkama konularında literatürde yaygın olarak dile getirilen olumsuz yanlarının, incelenen örneklem kapsamında geçerli olduğuna dair kanıtlara ulaşılmıştır.

3. Araştırma ve Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yükseköğretimde muhasebe dersi olan öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması ve muhasebe bilim dalının sürdürülebilirlik ile ilişkisi hakkındaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını ölçmektir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, lisans düzeyinde muhasebe dersi gören öğrencilerin sürdürülebilirlik rapor-

lamasına ilişkin genel algı ve tutumları; anket araştırması ve görüşme yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma anketi, sürdürülebilirlik konusundaki kapsamlı literatür araştırmaları sonucunda çeşitli eğitim kademelerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler ve ilgili diğer tarafların, sürdürülebilirlik muhasebesi raporlaması ve bu konudaki farkındalıkları üzerine yazılmış otuz (30) akademik araştırma incelenerek hazırlanmıştır.

Hazırlanan anket formu için Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (ATÜ) Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 26/04/2023 tarih ve 03/08 sayılı onayı ile Etik izni alınmış olup, araştırma süresince Araştırma ve Yayın Etik kurallarına uyulmuştur.

Anket üç bölümden oluşmakta olup, birinci bölümü öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin genel algı ve tutumlarını ölçmek üzere tasarlanmış toplam 19 önermeden oluşmaktadır. İkinci bölümde, öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin algılarını etkileyebileceği tahmin edilen kontrol muhasebe alanında deneyimlerinin olup olmaması, kaç tane muhasebe dersi aldıkları, muhasebe alanında kariyer planları olup olmadığı gibi konularda görüşlerinin sorulduğu 5 kontrol önermesi yer almaktadır. Anketin son kısmı, araştırmaya katılan öğrencilerin demografik dağılımlarının tespit etmek için hazırlanan 3 önermeden oluşmaktadır.

Anket önermeleri, ilgili literatürden faydalanılarak bu çalışmanın yazarları tarafından hazırlanmıştır. Anket verileri 5'li Likert tipi ölçek aracılığı ile toplanmış olup, ölçekte yer alan ifadeler katılımcıların cevapları; "(1) Kesinlikle Katılmıyorum", "(2) Katılmıyorum", "(3) Kararsızım", "(4) Katılıyorum", "(5) Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde puanlanmıştır. Ölçekte yer alan puan aralıkları; 2,60'ın altındaki değerler katılmama, 2,60 ile 3,39 arasındaki değerler kararsız ve 3,40 ve üzeri değerler katılma olarak değerlendirilmiştir (Tekin, 1996).

Araştırmanın ana kütlesini, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesine (ATÜ) kayıtlı öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çerçevede, anket araştırması, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde aktif olarak eğitimine devam etmekte olan, en az bir kez muhasebe dersi almış olan İşletme Fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır.

İşletmelerde sürdürülebilirlik muhasebesi, sürdürülebilirlik raporlaması, finansal olmayan raporlama, entegre raporlama gibi süreçlerin yönetiminden muhasebe departmanları sorumlu olduğundan ve sürdürülebilirlik standartlarını uluslararası muhasebe kuruluşları hazırladığından, araştırma işletmecilikle ilgili bölümlerde en az bir kez muhasebe dersi görmüş öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

ATÜ İşletme Fakültesi dört bölümden oluşmakta olup, bunlar İşletme, Uluslararası Ticaret ve Finansman, Turizm İşletmeciliği ve Yönetim ve Bilişim Sistemleri bölümleridir. YÖK resmi istatistiklerine göre, söz konusu bölümlerde 2022-2023 güz dönemi itibarıyla 642 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Tablo 1, ATÜ İşletme Fakültesi öğrenci sayılarını göstermektedir.

Tablo 1: ATÜ İşletme Fakültesi öğrenci sayıları tablosu

Öğrenci sayıları	ATÜ İşletme Fakültesi Bölümleri				Toplam
	İşletme	UTF	YBS	Turizm İşletmeciliği	
Bölüme kayıtlı öğrenci sayısı⁸	226	138	244	34	642
Ankete katılan öğrenci sayısı	53	69	12	2	136
Yüzde	23,45	50,00	4,92	5,88	21,18

Anket araştırması öğrencilere 2022-2023 yılı bahar döneminde, bölümlerde kayıtlı tüm öğrencilere uygulanmak üzere planlanmıştır, ancak 6 Şubat 2023 tarihinde ATÜ'nün yerleşik olduğu Adana ilini de etkileyen depremler nedeniyle anketi uygulanacağı öğrencilere yüzyüze ulaşmak ve sağlıklı cevaplar almak güçleşmiştir. Bu nedenle bölümlerde kayıtlı öğrencilerin tamamına anket formu (Google survey anket linki olarak) mail ve mesaj yoluyla ulaştırılmıştır.

Ortaya çıkan bu güçlük nedeniyle, örneklem büyüklüğünün belirlenmesi amacıyla çok de-

8 Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2022-2023 eğitim öğretim yılı resmi istatistiklerinden alınmıştır. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

ğişkenli analizler için örneklem büyüklüğünün, araştırma değişkeni sayısının 5 veya daha fazla katları olarak hesaplandığı yöntem kullanılmıştır (MacCallum vd.1999; Mundfrom vd. 2005; Karagöz, 2019). Buna göre 19 araştırma sorusu ve 5 kontrol değişkeninden oluşan anket araştırması için 115 ($24 \times 5 = 120$ katılımcı) ve üzerindeki sayıda katılımcı sayısına ulaşılmca anketlerin analizine geçilmesine karar verilmiştir. Olası hatalı formlar için hedef sayının yüzde 20 ($120 \times 0,20 = 24$ katılımcı) fazlası kadar (144) katılımcıya ulaşılmca yaklaşık anketlerin analiz aşamasına geçilmiştir. Yapılan ön değerlendirmede sekiz anket formunun analize dahil edilemeyecek şekilde tüm sorulara aynı yanıt verildiği görülmüş ve analiz dışı bırakılarak, 136 katılımcının cevapladığı anket ile araştırma analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenen bir proje kapsamında yürütülmüştür. Öğrenciler araştırmaya online anketler ile katılım sağlamıştır. Ancak, proje destek programı kapsamında, anket sonuçlarından toplanan bulgular ışığında, proje araştırmacıları tarafından, ATÜ İşletme Fakültesinin tüm bölümlerinden öğrencilerin katıldığı bilgilendirme semineri düzenlenmiştir. Söz konusu seminerin tamamlanmasının ardından, anket araştırmasına katılan öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılarak anketlerden toplanan verilerin yorumlanmasında kullanılmak üzere ek notlar alınmıştır. Yüz yüze görüşme için 4 soru belirlenmiş ve seminere katılan topluluğa yöneltilmiştir. Sorulara cevap veren öğrencilerden daha önce online anket araştırmasına katılmış olanların verdiği cevaplar anonim olarak kaydedilmiştir. Söz konusu ilave notlar, sonuçların yorumlanması aşamasında kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Kısıtları

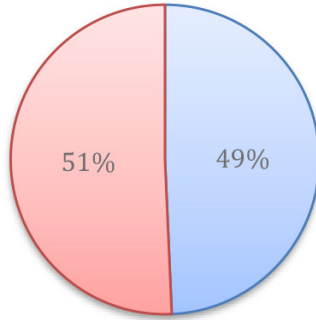
Araştırmanın yürütüldüğü dönemde yaşanan deprem felaketi öğrencilerin katılım oranını düşürücü rol oynamıştır. Bu nedenle, araştırmanın örneklem boyutu araştırma kısıtı olarak kabul edilebilir. Ayrıca, araştırma örneklene konu olan öğrencilerin kayıtlı olduğu üniversitenin coğrafi konumu, öğrenci sayısı, fiziki ve sosyal imkânları, öğrenci profili öğrencilerin derslere devam etme yoğunluğu, öğretim üyelerinin sayıca yeterliliği, öğretim üyelerinin güncel konulara ilgi düzeyi, muhasebe alan derslerinin etkinliği ve verimliliği gibi farklı dinamikler farklı örneklemlerde elde edilecek bulgu ve sonuçları da farklılaştıracaktır.

4. Bulgular

Araştırmadan toplanan veriler, ortalamalar bakımından SPSS 2.0 istatistik programı aracılığı ile tanımlayıcı ve fark analizlerine tabi tutulmuştur. Hazırlanan ankette yer alan ifadelerin güvenilirlik analizleri, Cronbach Alfa testi ile yapılmıştır. Cronbach Alfa katsayısı, bir ölçekte (n) sayıda soruya verilen cevapların ile benzerliğini ve yakınlığını ortaya koyan bir katsayı olup ölçek güvenilirliğinin bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir (Terzi, 2019). Bu araştırmada hazırlanan anket formunun Cronbach Alfa test sonucu 0,816 olarak tespit edilmiştir. Cronbach Alpha testi sonucunun $0.80 < R2 < 1.00$ ise yüksek güvenilirliğe sahip olduğu kabul edilmektedir (Kalaycı, 2016). Elde edilen değer (0,816) güvenilir değer aralığında yer aldığından, oluşturulan anket formu güvenilir kabul edilmiştir.

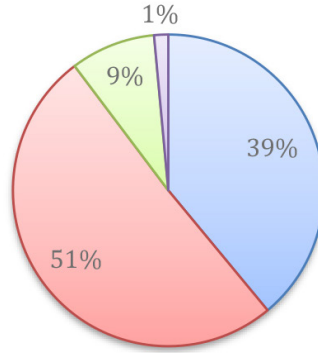
4.1. Demografik Değişkenler Bakımından Bulgular

Araştırmada demografik değişkenler bakımından dağılım Şekil 1’de özetlenmiştir. Şekil 1’de görüldüğü üzere; cinsiyet bakımından yapılan değerlendirmeye göre, araştırmaya katılanların yüzde 51’ikadın öğrencilerden, yüzde 49’u ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Şekil 1: Katılımcıların cinsiyet bakımından dağılımı

Öğrencilerin kayıtlı oldukları bölümler bakımından yapılan değerlendirme Şekil 2’de gösterilmiştir. Buna göre; araştırmaya en fazla Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümü öğrencilerinin ve en az Turizm İşletmeciliği bölümü öğrencilerinin katılım gösterdiği görülmektedir.

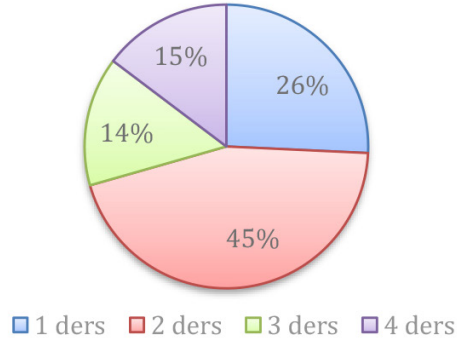
Şekil 2: Katılımcıların kayıtlı olduğu bölüm dağılımı

Bu bulgular, cinsiyet bakımından homojen ancak eğitim aldıkları bölümler bakımından heterojen bir katılımcı grubunu temsil etmektedir.

4.2. Kontrol Değişkenler Bakımından Bulgular

Araştırma anketi, öğrencilerin cinsiyet ve bölüm bilgisinin yanı sıra muhasebe alanında deneyimlerinin olup olmaması, kaç tane muhasebe dersi aldıkları, muhasebe alanında istihdam planlamaları olup olmadığı gibi konularda görüşlerinin sorulduğu kontrol önermelerini de içermektedir. Bu önermeler öğrencilerin muhasebeye yakınlıklarını, aşinalıklarını ve bilgi düzeylerinin, sürdürülebilirlik raporlaması konusunda farkındalık seviyesini etkileyip etkilemediğini anlamak açısından önem arz etmektedir.

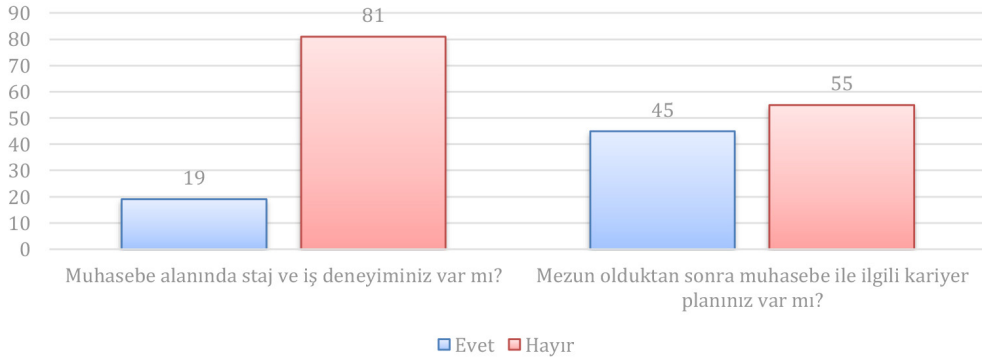
Şekil 3, kontrol önermelerine verilen cevapları göstermektedir. Buna göre, ankete katılan öğrencilerden yüzde 26’sının 1 tane; yüzde 45’inin 2 tane; yüzde 14’ünün 3 tane ve yüzde 15’inin 4 tane muhasebe dersi aldığı tespit edilmiştir.

Şekil 3: Lisans eğitimi boyunca alınan muhasebe dersi dağılımı (%)

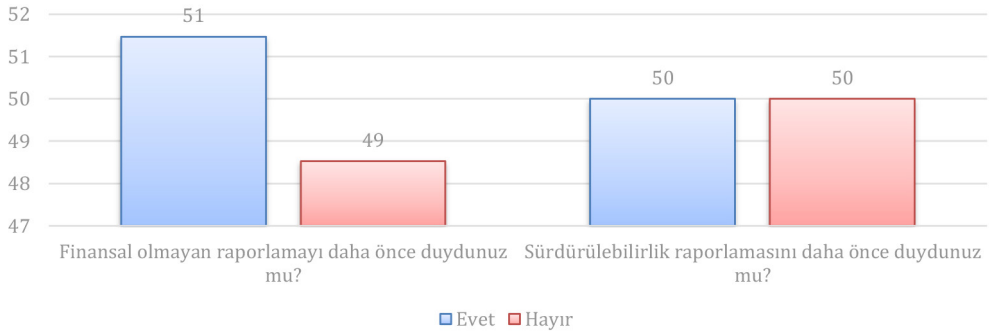
Şekil 4, katılımcıların muhasebe alanında staj ve iş deneyimine sahip olma ve mezuniyet sonrası muhasebe alanında kariyer planı tercihlerine göre dağılımını göstermektedir. Buna göre, katılımcıların;

- Yüzde 19'unun muhasebe alanında staj ve iş deneyimine sahip olduğu,
- Yüzde 45'inin mezun olduktan sonra muhasebe ile ilgili kariyer planları olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4: Muhasebe alanında, staj, deneyim ve kariyer planı dağılımı (%)

Şekil 6, araştırmaya katılan öğrencilerin kavram olarak, finansal olmayan raporlama ve sürdürülebilirlik muhasebesini bu anket araştırmasından önce duymuş olup olmadıkları konusunda dağılımı göstermektedir. Buna göre, katılımcıların yarısının finansal olmayan raporlamayı ve sürdürülebilirlik raporlamasını kavramlarını en az bir kez duyduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5: Finansal olmayan raporlama ve sürdürülebilirlik muhasebesi kavramları hakkında dağılım (%)

Bu bulgular, öğrencilerin geleneksel muhasebe derslerine aşina olduklarını, muhasebe mesleği hakkında yüzde 44'lük oranla olumlu istihdam planlaması sonucu, muhasebe alanında kariyer planları olabileceğini göstermektedir. Öte yandan araştırma önermeleri ile sürdürülebilirlik raporlaması hakkında verilen önermelerin haricinde daha önce finansal olmayan raporlama ve sürdürülebilirlik raporlamasını duyup duymadıkları sorgulanmıştır. Elde edilen bulgular öğrencilerin araştırma önermelerine verdikleri cevaplar ile karşılaştırmalı olarak fark testleri kısmında ayrıca değerlendirilmiştir.

4.3. Araştırma Değişkenleri Bakımından Bulgular

Yüksek öğretimde muhasebe dersi olan öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması ve muhasebe bilim dalının sürdürülebilirlik ile ilişkisi hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek üzere gerçekleştirilen araştırmadan toplanan veriler betimleyici analize tabi tutulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin araştırma önermelerine verdikleri cevapların istatistik dağılımı ve karar aralığı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin araştırma değişkenleri hakkında karar aralıkları

	Araştırma Önermeleri	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Ortalama	Karar
1	Finansal muhasebe tüm tarafların bilgi ihtiyacını karşılamaya yeterlidir.	7	16	56	34	33	3,3556	Kararsız
2	Finansal olmayan bilgiler de finansal bilgiler kadar değerlidir.	4	20	41	33	37	3,5852	Kabul
3	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmelerin karşılaşılabileceği yeni risklere neden olur.	11	29	63	23	9	2,9259	Kararsız
4	Geleneksel muhasebe işletmeler hakkında bilgi vermekte yetersiz kalır.	22	39	54	17	3	2,5556	Ret
5	Para ile ifade edilemeyen bilgiler de işletmelerce raporlanmalıdır.	2	5	29	44	55	4,0741	Kabul
6	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmelerin faydalanabileceği fırsatları artırır.	4	25	54	52	-	4,1407	Kabul
7	Finansal olmayan bilgilerin raporlanması işletmenin finansal şeffaflığı için önemlidir.	1	6	24	44	60	4,1556	Kabul
8	Para ile ifade edilemeyen olayların işletme tarafından raporlanması yatırımcılar açısından önemlidir.	2	6	18	52	57	4,1556	Kabul
9	Muhasebe işletmelerin çevresel konuları hakkında da bilgi raporlamalıdır.	5	7	44	48	31	3,6889	Kabul
10	Muhasebe işletmenin sosyal konuları hakkında da bilgi raporlamalıdır.	6	12	41	50	26	3,5778	Kabul
11	Muhasebe işletmenin yönetim konuları hakkında da bilgi raporlamalıdır.	4	11	37	39	44	3,8000	Kabul
12	Yatırımcılar yatırım yapacağı şirketlerin finansal olmayan bilgilerinden etkilenir.	2	9	35	43	46	3,9037	Kabul
13	Finansal raporlama yapan şirketler daha güvenli görünür.	1	7	21	40	66	4,2074	Kabul
14	Finansal olmayan bilgilerin raporlanması finansal muhasebenin tanımlayıcıdır.	2	4	38	52	39	3,9037	Kabul
15	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmenin çalışmalarını etkiler.	2	7	37	53	36	3,8444	Kabul
16	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmenin hissedarlarını/ yöneticilerini etkiler	5	7	36	60	27	3,7185	Kabul
17	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmenin içinde bulunduğu toplumu etkiler.	1	7	42	42	43	3,8815	Kabul
18	Tüketiciler finansal olmayan bilgilerini raporlayan şirketleri daha değerli bulurlar	12	14	53	31	25	3,3185	Kararsız
19	Sürdürülebilirlik muhasebesi işletmelerin çevreye verilen zararı azaltır.	3	8	47	42	35	3,7259	Kabul

Tablo 2’de ankete katılan öğrencilerin, verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 19 önermeden sadece bir tanesinde ret, üç tanesinde kararsız ve on beş önermede ise olumlu karar aralığında oldukları görülmektedir. Öğrencilerin olumsuz karar aralığında yer alıkları ve reddettikleri tek önerme “Geleneksel muhasebe işletmeler hakkında bilgi vermekte yetersiz kalır” önermesidir. Kararsız kaldıkları önermeler incelendiğinde, finansal muhasebenin ilgili tarafların bilgi ihtiyacını karşılamaya tek başına yeterliliği olmadığı konusunda kararsız oldukları görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin, sürdürülebilirlik muhasebesinin müşterilerin bir şirkete atfettiği değeri etkileyebileceği ve bu yeni raporlama türünün yeni risklere neden olup olmayacağı konusunda da kararsız oldukları görülmektedir.

Sayılan dört önerme dışında kalan, finansal olmayan bilgilerin finansal bilgiler kadar önemli olduğu, para ile ifade edilmeyen bilgilerin de raporlanması gerektiği, finansal olmayan raporlamaya da ihtiyaç olduğu, sürdürülebilirlik raporlamasının çeşitli avantajlara sahip olduğu, işletmelerin şeffaflığının sürdürülebilirlik raporlaması ile artırılacağı, çevre, sosyal ve yönetsel konuların da raporlanması gerektiği, finansal olmayan raporlamanın finansal raporlamanın tamamlayıcısı olduğu gibi çeşitli önermeler öğrencilerin bakış açısına göre kabul karar aralığında yer almıştır.

Öğrencilerin önermelere verdikleri cevapların karar aralıkları değerlendirildiğinde, bazı bulgular dikkat çekmektedir. Örneğin, öğrencilerin geleneksel muhasebeye karşı olumlu tutumları olduğu, geleneksel muhasebenin bilgi üretmekte yeterli olmadığına katılmadıkları (2,5556) ancak, finansal olmayan raporlamanın finansal raporlamanın tamamlayıcısı olduğu (3,9037) önermesine katıldıkları görülmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlamasının etkilediği taraflarla ilgili önermelere bakıldığında, öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlamasının yatırımcıları etkileme önermesine (4,1556) ortalama ile, toplumu etkileme önermesine (3,8815) ortalama ile, hissedarları etkileme önermesine ise (3,7185) ortalama ile katıldıkları görülmüştür. Ortalamalara bakıldığında öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlamasından en fazla yatırımcıların en az hissedarların/ yöneticilerin etkileneceğini kabul ettikleri görülmektedir. Öte yandan, öğrencilerin sür-

dürülebilirlik raporlamasının tüketici kararlarını etkileyebileceğinden emin olmadıkları (3,3185) görülmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlamasının üç alt boyutu olan sosyal, çevresel ve yönetsel açıklamalar hakkındaki önermelere verilen cevaplar incelendiğinde, sosyal konuların raporlanmasının (3,5778) ortalama ile, çevresel konuların raporlanmasının (3,6889) ortalama ile ve yönetsel konuların raporlanmasının (3,8000) ortalama ile kabul edildiği görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin finansal olmayan açıklamaları kendi içinde sıraladıklarına işaret etmektedir.

4.4. Fark Testi Bulguları

Anketlerden elde edilen bulgular, demografik değişkenler ve kontrol değişkenleri bakımından gruplar arasında fark olup olmadığının tespiti açısından, bağımsız örneklem t-testleri ve Anova testleri ile analiz edilmiştir. Toplanan cevapları demografik değişkenler bakımından incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, üst sınıflarda okuyanların alt sınıflarda okuyanlara göre daha yüksek kararlılıkta ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm, aldıkları muhasebe dersi sayısı, muhasebe alanında staj yapmış olma durumu ve mezuniyet sonrası muhasebe alanında kariyer planları olması değişkenleri bakımından verilen cevapların ortalamalarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Toplanan veriler, demografik ve kontrol değişkenleri bakımından fark testlerine tabi tutulmuş, bağımsız gruplar T testi ve One Way Anova testleri de gerçekleştirilmiştir. Ancak gruplar arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark ($p>0,05$) olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle fark analizleri sonucu araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, bölüm, sınıf, aldıkları muhasebe dersi sayısı ve muhasebe stajı ve kariyer planları bakımından anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuştur.

4.5. Yüz Yüze Görüşme Bulguları

Anket verileri ile elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması

konusunda farkındalıklarının olduğu ancak bilgi düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, cinsiyet, bölüm, sınıf gibi değişkenler bakımından da fark ortaya koymamıştır. Bu nedenle, öğrencilere sürdürülebilirlik raporlaması konusunda bilgilendirme semineri düzenlenmiştir. Söz konusu seminer ile öğrencilere sürdürülebilirlik raporlaması hakkında genel bilgilendirme yapılmıştır. Seminer bitiminde salonda bulunan öğrencilerden, daha önce anket araştırmasına katılanlara yönelik olarak 4 soru yöneltilmiş ve 17 öğrenciden yanıt alınmıştır. Söz konusu öğrencilerin verdikleri cevaplar, anonim olarak not edilmiş ve verilen cevaplar her soru için değerlendirilerek özetlenmiştir. Tablo 3, seminer sonrası yüz yüze sorulan soruları ve verilen yanıtların özetini göstermektedir.

Tablo 3: Yüz yüze görüşmede sorulan sorular ve yanıtların özeti tablosu

Soru numarası	Soru	Cevapların özeti ⁹
1	Bu seminerden önce, finansal olmayan raporlama kavramı ile sürdürülebilirlik raporlaması kavramlarının benzerliklerini, farklarını biliyor muydunuz?	<ul style="list-style-type: none"> • Genel olarak duyduğum kavramlardı, ama farklı fonksiyonları olduğunu sanıyordum. Aralarındaki farkları bilmiyordum. • Finansal olmayan konuların muhasebeyi ilgilendirmediğini sanıyordum.
2	Bu seminerden önceki sürdürülebilirlik raporlaması bilgi düzeyiniz seminer sonrası ile karşılaştırıldığında nasıl değerlendirirsiniz?	<ul style="list-style-type: none"> • Seminer öncesine göre sürdürülebilirlik raporlaması konusunda bilgi düzeyim arttı.
3	Sizce sürdürülebilirlik raporlaması geleneksel /finansal muhasebe ile nasıl bir etkileşim halinde olmalıdır?	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal raporlama yapan muhasebenin artık tek başına yeterli olmayacağını düşünüyorum, sürdürülebilirlik raporlaması ile birlikte bilgi değerinin artacağını düşünüyorum.
4	Sürdürülebilirlik raporlamasını işletmelerde hangi departmanın yürüttüğüne dair fikriniz var mıydı?	<ul style="list-style-type: none"> • Muhasebe departmanının bu konuyu üstlendiğini daha önceden pek bilmiyordum.

Sonuç ve Tartışma

⁹ Öğrencilerin verdikleri yanıtlar, yazarlar tarafından anlamlarından uzaklaşmadan akademik yazım kurallarına göre dikt edilmiştir.

Yükseköğretimde muhasebe dersi olan öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması ve muhasebe bilim dalının sürdürülebilirlik ile ilişkisi hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla yürütülen bu araştırmanın bulguları, işletmecilik ve ilgili bölümlerde lisans eğitimi gören ve çeşitli muhasebe derslerini alan öğrencilerin sürdürülebilirlik muhasebesine karşı bilgi düzeylerinin düşük olduğunu, ancak öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda belirli bir seviyede farkındalıkları olduğunu ve finansal olmayan raporlama konusunda olumlu tutum sergilediklerini ortaya koymuştur.

ATÜ İşletme Fakültesi örnekleminde gerçekleştirilen araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplardan ve bilgilendirme semineri sonrası yüz yüze yapılan görüşmelerden edinilen bilgiler; ilgili bölümlerde lisans eğitimi alan ve en az bir kez muhasebe dersi almış olan öğrencilerin, finansal olmayan raporlama ve sürdürülebilirlik raporlaması kavramlarını duyduklarını, ancak aralarındaki fark ya da benzerlikleri bilmediklerini dile getirmiştir. Ayrıca bu tür raporlama faaliyetlerinin muhasebe uzmanları tarafından yürütüldüğünü de bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bilgilendirme semineri sonrasında sürdürülebilirlik raporlaması hakkında bilgilerinin arttığını dile getiren öğrencilerin yanı sıra konunun bu ölçüde önemli olduğunu bilmediklerini dile getiren öğrenciler de olmuştur. Bir diğer önemli bulgu, öğrencilerin finansal bilgilerle yürütülen geleneksel muhasebe faaliyetlerine olumlu yaklaşımları olduğu ve sürdürülebilirlik raporlamasını finansal raporlamanın tanımlayıcısı olarak gördükleri konusundadır.

Sonuç olarak, 2024 yılından itibaren şartları sağlayan işletmelerin zorunlu olarak yayımlayacakları sürdürülebilirlik raporlaması konusunda işgücü piyasasına yetişmiş eleman sağlayabilmek, işletme ve benzeri bölümlerde öğrenim gören öğrencilere istihdam avantajı sağlayabilmek ve genel olarak toplumun sürdürülebilirlik bilincini artırmak amaçlarıyla, lisans eğitimleri sonrasında çeşitli işletmelerde istihdam edilme potansiyeline sahip öğrencilerin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda bilgi düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Teşekkür

Bu araştırma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenen 1919B012215259 numaralı ve Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilirlik Muhasebesi Farkındalığı Hakkında Bir Araştırma başlıklı araştırmadan türetilmiştir TÜBİTAK BİDEB'e destekleri için teşekkür ederiz.

Yazar Katkısı

Yazarlar ortak oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu araştırma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında 1919B012215259 numaralı proje ile desteklenmiştir.

Hakem Değerlendirmesi

Dış Bağımsız

Kaynakça

Acar, Ü. M., Durmaz, Ş., & Coşgunaras, Ş. N. (2021). Sürdürülebilirlik Performansını Etkileyen Finansal ve Finansal Olmayan Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)/Journal of Accounting & Taxation Studies (JATS)*, 14(1).

Ağdeniz, Ş., & Köse, T. (2022). Muhasebe Eğitiminde Entegre Raporlama: Türkiye'deki Üniversitelere İlişkin Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(Özel Sayı), 302-313.

Ahmed, A. (2019). Integrating global sustainability elements into accounting programs: UAE University Business Education case study. *The Business and Management Review*, 10(3),1-11.

Altınay, A. T. (2016). Entegre raporlama ve sürdürülebilirlik muhasebesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 47-64.

Apalı, A., & Özge, A.(2019). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerde Yeşili Koruma Bilincinin Yeşil Muhasebe Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 18-36.

Bakarich, K. (2022). Integrating Sustainability Concepts into an Intermediate Accounting Course. *The Accounting Educators' Journal*, 32.

Creel, T., & Paz, V. (2018). Teaching sustainability in an accounting classroom. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 9(1), 79-85.

Çalışkan, A. Ö. (2012). Sürdürülebilirlik Raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU). Journal of Accounting & Taxation Studies*, 5(1).

Çetin, B. (2023). TOPSIS yöntemi ile tedarik seçimi: Ambalaj sektöründe bir örnek, *Muhasebede Güncel Yaklaşımlar*, 89-115.

Demircioğlu, E. N., & Ever, D. (2019). Sürdürülebilirlik Muhasebesinin Teorik Açından

İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(3), 59-72.

Doğan, Z., & Yunusova, A. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Fiscaoeconomia*, 5(1), 343-358.

Ebaid, I. E. S. (2022). Sustainability and accounting education: Perspectives of undergraduate accounting students in Saudi Arabia. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 14(4), 1371-1393.

Eccles, R. G. & Saltzman, D. (2011). Achieving sustainability through integrated reporting. *Stanford Social Innovation Review*, Summer 2011, 56-61.

Elmacı, O., Tutkavul, K. (2017). Muhasebe eğitiminin akreditasyonunda stratejik yol haritası: Kaynak tabanlı bir model önerisi ve gerçekleştirme koşulları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, (4)(10), 133-134

Ergün, İ., Kaldırım, Z., & Özcan, İ. (2022). İşletme ve Muhasebe Eğitimi Müfredatı Yeterince Sürdürülebilir mi? Türkiye ve Diğer Ülke Üniversitelerinin Müfredatlarının Doküman Analizi ile Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(Özel Sayı), 314-324.

Eski, S. (2022). Türk üniversitelerinde sürdürülebilirlik muhasebesi dersinin açılmasının önemi ve gerekliliğinin incelenmesi.[Sözlü sunum]. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Uluslararası Uygulamalı Sosyal Bilimler Kongresi USBK 2022*, İstanbul.

Güneş, M. (2022). Türkiye Muhasebe Standardı 41'e (TMS 41) Göre Tarımsal Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi: Bir Süt İşletmesi Örneği. *Teoriden Pratiğe Muhasebe ve Denetim*, 102.

Güneş, M., & Yalçın, N. (2022). Finansal olmayan raporlamanın ab direktifi kapsamında incelenmesi: bist kurumsal yönetim endeksi işletmeleri üzerine bir araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 32, 111-148.

Karaburun, G., & Demirci, Ş. D. (2020). Muhasebe kültürü ve entegre raporlama farkındalığı ilişkisi. *Journal of Economy Culture and Society*.

Karagöz, Y. (2019). İstatistiksel Analizler, Nobel Yayınevi, 2. Baskı, Ankara.

Karğın, S., Aracı, H., & Aktaş, H. (2013). Entegre raporlama: Yeni bir raporlama perspektifi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 6(1), 27-46.

Khan, T. (2013). Sustainability accounting courses, Talloires Declaration and academic research. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 14(1), 42-55.

MacCallum RC, Widaman KF, Preacher KJ, Hong S. (2001). Sample Size in Factor Analysis: The Role of Model Error. *Multivariate Behav Res.* 2001 Oct 1;36 (4):611-37. doi: 10.1207/S15327906MBR3604_06. PMID: 26822184.

Manes-Rossi, F., Nicolò, G., & Argento, D. (2020). Non-financial reporting formats in public sector organizations: a structured literature review. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 32(4), 639-669.

Mundfrom, D. J., Shaw, D. G., & Ke, T. L. (2005). Minimum sample size recommendations for conducting factor analyses. *International Journal of Testing*, 5(2), 159-168.

Özbay, D. (2019). Türkiye’de Finansal olmayan raporlama ve gelişim trendi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(2), 445-462

Özerhan, Y., & Sultanoğlu, B. (2018). Sürdürülebilirlik raporu kapsamında çevresel bilgilerin raporlanması ve güvence denetimi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 17(53), 55-76.

Peyrovan, A. (2019). Sustainability and accounting education: the students’ perspective. <http://hdl.handle.net/2077/61435>

Saban, M., Küçükler, H., & Küçükler, M. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik İle İlgili Raporlama Çerçevesi ve Sürdürülebilirlik Raporlamasında Muhasebenin Rolü. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1), 101-115.

Saran, M., Coşkun, G., Zorel, F., & Aksoy, Z. (2011). Üniversitelerde Sosyal Sorumluluk Bilincini Geliştirilmesi: Ege Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Üzerine Araştırma, *Journal of Yasar University*, 6(22).

Senal, S., & Ateş, B. A. (2012). Kurumsal sürdürülebilirlik için muhasebe ve raporlama. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, (36), 83-98.

Sharma, U. P., & Kelly, M. (2012). University accounting and business curricula on sustainability: Perceptions of undergraduate students. *In 6th New Zealand Management Accounting Conference*.

Sultanoğlu, B., & Özerhan, Y. (2020). İklim Değişikliği Raporlaması: Türkiye'deki İşletmelerin Gönüllü Karbon Saydamlık Projesi (CDP) Açıklamaları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22, 176-194.

Süklüm, N. (2019). Yeşil Muhasebe Farkındalığının Sosyal Sorumluluk Çerçevesinde Analizi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (84), 95-112.

Şendurur, U. (2020). Sürdürülebilirlik raporlaması hakkında üniversite öğrencilerinin algı düzeylerinin ölçülmesi: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(1), 36-48.

Tanç, Ş. G., Tanç, A., Çardak, D., & Yağlı, İ. (2022) Türkiye'deki Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Çalışmalarının İncelenmesi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 22(66), 83-100.

Tarsuslu, S., & Koçyiğit, S. Ç. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yeşil Muhasebe Konusundaki Algıları ve Farkındalıkları: Bir Üniversite Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 326-340.

Tekin, H. (1996). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. 9. Baskı, Ankara: Yargı Yayınları.

Topcu, M. K., & Korkmaz, G. (2015). Entegre raporlama: Kavramsal bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 1-22.

